

kidolgozására. Közgazdasági értelemben akkor beszélhetünk szolidaritásról, ha (1) jövedelem-újraelosztás történik, és ha annak iránya (2) a magasabb jövedelműektől az alacsonyabb jövedelműek felé irányul. Ha utóbbi fordítva történik, akkor perverz újraelosztásról beszélünk. Az ennél „puhább” újraelosztás és szolidaritás fogalom könnyen zsákutcába viszi a szociálpolitikai gondolkodást.

A társadalombiztosítást is a közgazdasági értelemben vett újraelosztás fogalmának segítségével határozom meg. Eszerint a társadalombiztosítás és a biztosítás abban különbözik egymástól, hogy utóbbi esetén az egyéni egyenértékűség elvét alkalmazzák, és ideáltipikus esetben nincs szó újraelosztásról (vagyis a biztosítási újraelosztás fogalma nem létezik). Ezzel szemben társadalombiztosítás esetén a kollektív egyenértékűség elvét alkalmazzák, ami miatt a biztosítási elem mellé szolidaritási elem is kerül (vagyis a társadalombiztosítás a biztosítás és a szolidaritás mixe), de a társadalombiztosítás egészében nem szolidaritás.

Ennek gyakorlati következményeként megállapíthatjuk, hogy az államháztartás ma használatos számbavételi rendszere hibás, és a jóléti újraelosztás valójában sokkal kisebb mértékű, mint a jóléti kiadások/GDP hányados mutatja. Egyes esetekben csak elméletileg vagyunk képesek a biztosítási és a szolidaritási elem szétválasztására (például egészségügy, oktatás), másutt ezt gyakorlatilag is meg tudjuk tenni (például családtámogatás). Lehetséges olyan nyugdíjreform, melyből kizárjuk a szolidaritási elemet. A szerző bevezeti a ma használatostól lényegesen eltérő vertikális és longitudinális (horizontális) újraelosztás fogalmát, és erre támaszkodva átértelmezi a felosztó-kirovó fogalmát.

A szerző végső konklúziója, hogy az államháztartástan a közgazdaságtan „alulfejlett” ága, ami visszafogja a szociálpolitikai gondolkodás fejlődését is. Az újraelosztás közgazdasági fogalmának bevezetése mindkettőnek lökést adhat.

Nagy Péter Tibor¹³³, DSc

Antidemokratikus beállítódás és iskolázottság

(Anti-democratic attitudes and educational level)

Az előadás alapjául szolgáló kutatás bizonyos állításokkal illetve személyekkel való rokonszenvet – egy elméleti érvelés alapján antidemokratikus attitűdnek ill. antidemokratikus cselekvési potenciálnak definiál. Az iskolázatlanoktól az iskolázottak felé haladva csökken a „antidemokratikus-index”, az egyetemi diplomásoknál azonban a trend megfordul, és újra megközelíti az átlagot. A két érettségit adó iskolatípus végzettjei között a gimnáziumé rendelkezik antidemokratikusabb attitűddel. A többváltozós elemzés az antidemokratikuság és iskolázottság kapcsolatát más változókra kontrollálta, s fontos bizonyítékokat talált az antidemokratikuság és a státuszinkonzisztencia, az egyedül élő házas mivolt, a agrár és közlekedési szféra, ill. a felekezethez tartozás, a templomjárás között. A különbségek kitapinthatók az értelmiségben belül az orvosok, mérnökök magas antidemokratikuságával. A kis falvak mellett – a Budapesttel szemben konkurenciális helyzetben lévő – igazi nagyvárosok tekinthetők erősebben antidemokratikusnak. Az idősebbek között erősebb az antidemokratizmus, az 1963/67-ben született nemzedék a leginkább védett az antidemokratikus eszméktől, s azóta lényegében folyamatos romlás látható.

¹³³ Eötvös Loránd Tudományegyetem